

Opera *Op zoek naar Inanna*

Synopsis

Inanna als Venusgodin

Inanna verblijft in de hemel als Venusgodin. De Sumeriërs zingen prijsliederen over haar. Zij brengen offers voor Inanna in de tempel, een lange rij offerdragers aangevoerd door de koning.

Inanna zingt ook een loflied op haarzelf.

Inanna als persoonlijke godin van koning Sargon

Koning Sargon komt op. Hij heeft de Sumerische stadstaten onderworpen. Hij vertelt over zijn wonderbaarlijke geboorte. Zijn moeder was een hogepriesteres, en omdat zij geen kinderen mocht hebben legde ze het kindje in een rieten mandje en liet het de Eufraat afdrijven. De tuinman vindt het mandje en voedt Sargon op. Sargon treedt in dienst van de koning, die hem uit de weg probeert te ruimen. Maar godin Inanna waarschuwt Sargon tijds, zodat hij zijn maatregelen kan nemen. De koning stuurt Sargon dan met een boodschap naar een naburige vorst. De boodschap luidt dat Sargon gedood moet worden. Maar ook die poging weet Sargon te verijdelen. Sargon wordt dan koning van het Akkadische rijk, met godin Inanna als zijn persoonlijke beschermgodin.

Enheduanna, hogepriesteres van Ur.

Sargon stelt zijn dochter Enheduanna aan als hogepriesteres van de maangod in de stad Ur. Hij hoopt daarmee een steunpunt te verwerven tegen de vijandelijke zuidelijke stadstaten. Enheduanna moet in haar eentje slag leveren met de stadsvorst van Uruk, Lugalane. Die verovert Ur en verwacht dat Enheduanna als hogepriesteres, hem in zijn ambt bevestigt. Dat weigert zij echter en daarom verjaagt Lugalane haar uit de tempel. Enheduanna moet vluchten. Zij komt in Lagas aan waar ze in een nachtelijke seance op het dak van de tempel godin Inanna aanroept om haar te steunen in haar strijd tegen Lugalane. Inanna steunt Enheduanna, die tenslotte terugkeert naar haar tempel in Ur.

Het ritueel van het Heilig Huwelijk

Inanna heeft met alle stadsvorsten een huwelijksrelatie. De koning brengt op Nieuwjaarsdag met haar de huwelijksnacht door in haar tempel, en bezingt haar in talloze hymnen. Er zijn hierover verschillende mythen bekend. In de mythe over Inanna en de kosmische Huluppu-boom vraagt Inanna aan koning Gilgameš om de boom voor haar om te hakken, zodat van het hout een troon en een bed voor haar tempel gemaakt kan worden. In de mythe over Enmerkar en de heer van Aratta scheppen beide vorsten tegen elkaar op dat Inanna elke nacht altijd alleen met hen de liefde bedrijft.

Mythen over Inanna

Inanna is stadsgodin van Uruk. Zij reist naar het naburige Eridu om van de god Enki alle goddelijke ME, de kosmische levensbeginselen, te ontfutselen. God Enki woont in een onderwaterpaleis. Inanna en Enki beginnen samen bier en wijn te drinken en als Enki stomdronken is vraagt Inanna hem sluw om stuk voor stuk alle ME aan haar te overhandigen. Als ze op die manier de ME in haar bezit heeft, keert ze in allerijl in de Hemelboot terug naar Uruk. Maar als Enki uit zijn roes ontwaakt stuurt hij allerhande demonen achter Inanna aan om de ME op te eisen, maar zonder succes. Inanna bereikt met haar buit Uruk, waar de koning en de bevolking haar enthousiast ontvangen en een groot feest aanrichten voor Inanna.

Inanna als vruchtbaarheidsgodin

De bevolking van Uruk prijst Inanna dagelijks om er zeker van te zijn dat zij als vruchtbaarheidsgodin de natuur elk jaar opnieuw in bloei zet, zodat de oogst overvloedig zal zijn en de kudden zich talrijk zullen vermeerderen. De boeren zingen over Inanna en haar geliefde herder Dumuzi, die haar het hof maakt en naar het huis van haar moeder gaat om haar ten huwelijk te vragen.

Dumuzi, Inanna's geliefde wordt vermoord

Dumuzi wordt echter vermoord. Hij wordt op de steppe achtervolgd door demonen. Hij probeert zich te verstoppen, maar de demonen vinden hem en slaan hem dood in zijn schaapskooi. Op de achtergrond staat

godin Inanna: het blijkt dat zij zelf opdracht heeft gegeven aan de demonen om haar geliefde Dumuzi te vermoorden.

Inanna's reis naar de onderwereld.

Op een dag besluit Inanna om naar de onderwereld te reizen. Vol ornaat en uitgedost met haar zeven magische sieraden gaat ze op pad. De poortwachter van het dodenrijk wil haar niet binnenlaten. Maar Inanna bedreigt hem, en de poortwachter krijgt toestemming van zijn bazin, de onderwereldgodin Ereškigal, om Inanna binnen te laten. Maar Inanna moet wel bij elke poort een juweel of kledingstuk aan de poortwachter afdragen. Zo verliest Inanna al haar goddelijke machten en staat tenslotte helemaal naakt voor de godin van de onderwereld. Niettemin probeert Inanna Ereškigal van de troon te stoten, maar dat lukt haar niet want de zeven rechters van de onderwereld grijpen in en veroordelen Inanna ter dood en hangen haar dode lichaam aan een haak aan de muur. In de bovenwereld wacht de dienaar van Inanna tevergeefs op haar terugkeer. Na drie dagen gaat ze hulp zoeken. God Enki is bereid om Inanna uit de onderwereld te redden. Hij fabriceert uit het vuil van onder zijn nagels twee demonen die ongemerkt in het dodenrijk kunnen afdalen. Zij weten de onderwereldgodin te paaien en slagen erin om Inanna te bevrijden en weer tot leven te brengen. Samen willen ze naar de bovenwereld vertrekken, maar de rechters grijpen in: Inanna mag alleen vertrekken als ze voor een vervanger in de onderwereld zorgt. Die vervanger zal uiteindelijk Dumuzi zijn. Hij zal naar de onderwereld vertrekken om de plaats van Inanna in te nemen.

Ritueel van het grote Wenen

De hele bevolking trekt onder aanvoering van (de symbolen van) Inanna in optocht naar de buitendistricten van Uruk om samen de hele nacht klaagzangen te zingen over de dood van de geliefde van godin Inanna. Die klaagliederen maken deel uit van een eeuwenoude traditie waarin moeders en zusters treuren over de dood van een jong gestorven zoon of broer. Ze willen hun geliefde achternagaan in de onderwereld. Maar de jongeling laat hen weten dat de demonen hem hebben meegenomen in een bood over de rivier naar het dodenrijk. Het zijn rituelen die overal in landbouwgemeenschappen werden opgevoerd tijdens het afsterven van de natuur.

Bijfiguren.

- De magiër, de asjipu. Hij is een soort sjamaan, die patiënten geneest met magische middelen. Hij is gespecialiseerd in liefdesproblemen en roept daarbij de hulp in van godin Inanna
- De herbergier, die op het dak van zijn herberg klimt om Inanna te vragen zijn herberg te laten floreren
- De gala-zanger, een travestiet, die klaagliederen zong en daarom in vrouwenkleden is gestoken, zodat hij beschermd is tegen de gevaren van het dodenrijk.
- allerlei volgelingen van Inanna, mannen die zich als vrouw verkleed hebben, vrouwen die zich als mannen verkleden, sjamanen, priesters en talloze vreemde snuiters

Hier volgen een paar teksten die op muziek gezet zouden kunnen worden:

Het koor zingt:

Mijn meesteres, wanneer U aan de hemel opkomt,
jonge vrouw Inanna, wanneer u groot wordt als de aarde,
wanneer u tevoorschijn komt als koning Utu, en uw armen wijd uitslaat en
aan de hemel voortschrijdt en uw vreeswekkende pracht draagt en
de aarde in daglicht en schittering kleedt,
wanneer u over bergketens gaat en uw fonkelende stralen laat schijnen,
wanneer u de *gerinna*-planten van de bergen (in licht) baadt
wanneer u de kristallen berg, de berg van de reine aarde, laat ontstaan,
de heilige berg ...

Priesteres van het oerbegin,
wanneer u, als heerseres van de wereld, met uw sterke *šita*-staf
te midden van het slagveld, uw hoofd trots opheft,
dan heffen de Sumeriërs een lied aan
en alle landen vallen in met een zacht *ilulama*.

(Inanna en de berg Ebih)

Tempelhymne: De moeder van Uruk

Heerseres, die Hemel en Aarde heeft voortgebracht,
Vrouwe van Uruk, U zij geprezen!
De binnenmuren van Uruk
brengen de koning en de hogepriesteres voort!
Diadeem van de Hemel, vrucht
die door Inanna is voortgebracht.
Godin Inanna, vrucht,
rijpe vrucht.
Tempel van de Hemel,
Tempel van de Hemel en de Onderwereld,
Uruk, als de hemel,
niemand kan hem bereiken (letterlijk: een hand kan hem niet naderen).
U zij geprezen, Inanna!

Loflied op Uruk (uit het Gilgameš-epos)

Toen bouwde hij de wallen van Uruk-de-Schaapstal
De heer van de tempel van de Hemel, de heilige hoge voorraadschuur.
Bekijk zijn tinnen, die zijn als een gordel van brons;
Aanschouw zijn borstwering, die niemand kan evenaren;
Beklim de stenen trap uit het verre verleden
En treed binnen in het Eanna, de woning van Inanna,
Die geen latere vorst ooit zal kunnen namaken.
Bestijg de muur van Uruk, en wandel daarop rond!
Bekijk zijn fundament, beproef het tichelwerk:
Of dit geen echte baksteen is,
Gelegd door de Zeven Wijzen?
Een vierkante mijl is stad, een vierkante mijl is palmtuin;
Een vierkante mijl is kleiput;
En een halve vierkante mijl is de tempel van Inanna:
Drie vierkante mijl en een halve is de oppervlakte van Uruk.
Enz.

Inanna komt op in volle glorie en prijs zichzelf.

Wie meet zich met mij?
Wie is mijn gelijke?
De goddelijke ben ik. Meesteres ben ik.
Ik de Goddelijke, ik ruk uit, ik zet het terug.
Wanneer ik aan de Avondhemel sta
ben ik het licht dat hoog boven is.
Wanneer ik aan de ochtendhemel ben opgekomen
ben ik van zonsopgang tot zonsondergang zichtbaar.
Wanneer ik ga om de het strijdperk te openen
ben ik de stormram (letterlijk 'de bok die voorop gaat') van alle landen
wanneer ik voor het slagveld sta
enz.

Huluppu-boom

In die dagen, die lang vervlogen dagen,
In die nachten, die verre nachten,
In die jaren, die lang vervlogen jaren,
Toentertijd, toen al het nodige voor het eerst geopenbaard werd,
Toentertijd, toen al het nodige voor het eerst met zorg vervaardigd werd,
Toen brood voor het eerst genuttigd werd in alle schrijnen van het Land,
Toen de ovens van het Land voor het eerst opgestookt werden,
Toen de hemel van de aarde gescheiden was,
Toen de namen der mensen vastgesteld waren,
Toen de god An zich de hemel had toegeëigend,
Toen de god Enlil zich de aarde had toegeëigend
En hij als geschenk de Onderwereld aan Ereškigal had verleend –

Toen de god Enki daarheen weg zeilde, toen hij weg zeilde,
Toen de Vader weg zeilde naar de Onderwereld,
Toen god Enki weg zeilde naar de Onderwereld,
Stak een storm van kleine hagelstenen op tegen de vorst,
Stak een storm van grote hagelstenen op tegen Enki.
De kleine waren als strijdhamers;
De grote waren als stenen van de katapult.
De kiel van Enki's boot
Trilde als door schildpadden aangestoten;
Tegen de vorst rezen de golven op bij de boeg van de boot,
Om hem te verslinden als een wolf;
Tegen Enki rezen de golven op bij de achtersteven van de boot,
Om hem aan te vallen als een leeuw.

Nu was daar toen een eenzame boom, een eenzame wilg, een alleenstaande boom
Die groeide aan de oever van de heilige Eufraat,
Die besproeid werd door de Eufraat,
Maar de Zuidenwind rukte zijn wortels uit, en brak zijn takken af,
En het water van de Eufraat droeg hem weg.
De vrouw die het woord van An eerbiedigt kwam daar voorbij,
Zij die de bevelen van Enlil eerbiedigt kwam daar voorbij.
Zij nam de boom en bracht hem naar Uruk,
naar de weelderige tuin van Inana, de heilige.
De vrouw plantte de boom niet met de handen, maar met de voeten;
De vrouw bewaterde de boom niet met de handen, maar met de voeten.
'Hoelang nog voor ik kan plaatsnemen op een reine troon?' zuchtte zij,
'Hoelang nog voor ik mij kan neervlijen in een rein bed?' klaagde zij.
Vijf jaar, of misschien wel tien jaar gingen voorbij.
De boom werd dik, de bast spleet niet.
Tussen zijn wortels nestelde zich een slang, onkwetsbaar voor bezweringen;
In de top broedde de Stormvogel haar jongen uit;
In de stam had de duivelin Lilitu haar intrek genomen,
De maagd die lachte met opgeruimd hart;
Maar de heilige Inanna weende luid.
(...)
Etc.

Sargon wordt koning

Sargon, de machtige koning, de koning van Akkade, ben ik
Mijn moeder was een En-priesteres, mijn vader heb ik nooit gekend
Mijn vaders broer woont in de bergen

Mijn stad is Azupiranu, dat aan de oever van de Eufraat ligt
Zij werd zwanger, mijn moeder En-priesteres, in het geheim bracht ze mij ter wereld
Ze legde me in een rieten mand, met bitumen maakte ze de opening waterdicht.
Ze legde me in de rivier waar ik niet uit kon komen.
De rivier droeg me, naar Aqqi de waterschepper bracht hij me.
Aqqi de waterschepper voedde me op als zijn eigen zoon.
Aqqi de waterschepper liet mij als tuinman werken.
Terwijl ik tuinman was, vatte Ištar liefde voor mij op.
Voor [...] jaren regeerde ik als koning
De Zwarthoofden regeerde ik.
Enz.

Enheduanna, hogepriesteres van de maangod van Ur

Het moet bekend zijn! Het moet bekend zijn! (...)
Dat U zo hoog bent als de hemel, dat moet bekend zijn!
Dat U wijd bent als de aarde, dat moet bekend zijn!
Dat U rebellerende landen neerslaat, dat moet bekend zijn!
Dat U brult tegen vijandelijke landen, dat moet bekend zijn!
Dat U hoofden verbrijzelt, dat moet bekend zijn!
Dat U als een roofdier kadavers vreet, dat moet bekend zijn!
Dat Uw blik vreesaanjagend is, dat moet bekend zijn!
Dat U uw vreesaanjagende blik opslaat, dat moet bekend zijn!
Dat U vlammende ogen hebt, dat moet bekend zijn!
Dat U onwankelbaar en onverbiddelijk bent, dat moet bekend zijn!
Dat U altijd triomferend overeind staat, dat moet bekend zijn!
Dat Nanna zich nog niet heeft uitgesproken, dat hij nog niet gezegd heeft: 'Hij behoort U toe!' –
mijn Koningin, dat heeft U groter gemaakt, U bent de grootste geworden.
Mijn Koningin, geliefd door An, van al uw razernij wil ik getuigen.
Ik heb de kolen in de vuurpot opgestapeld, en de šu-luh-riten voorbereid. De ešdam-ku (de tempel van Inanna
in Ġirsu/Lagaš) staat voor U gereed. Zou Uw hart zich niet voor mij kalmeren?
Enz.

Klaagliederen

De rivier van de Onderwereld voert geen water mee,
zijn water lest geen dorst.
De velden van de Onderwereld brengen geen graan voort,
geen meel kan ervan gemalen worden.
De schapen van de Onderwereld dragen geen wol,
geen kleren kunnen ervan geweven worden.
Zelfs wanneer mijn moeder een kanaal heeft gegraven,
zal ik het water dat voor mij bestemd is niet kunnen drinken,
Het water van de lente zal niet voor mij worden uitgegoten zoals voor een tamarisk,
ik zal nooit in zijn schaduw kunnen zitten.
De dadels die ik als een dadelpalm zou moeten dragen
zullen hun begerlijkheid niet voor mij onthullen.
Ik ben een veld dat door de demonen is uitgekamd,
jij (nl. zijn zuster) zou ernaar schreeuwen.
Om mijn polsen heeft hij boeien geslagen,
je zou ernaar schreeuwen.
Op mijn nek heeft hij een nekstok gebonden,
je zou ernaar schreeuwen.
Enz.

Gilgamesj spreekt in het tiende kleitablet van het Gilgamesj-epos tot Utnapistim:

Toen de goden de mens schiepen,
Hebben zij de Dood als zijn lot vastgesteld.
Jij, jij spande je zozeer in, en wat heb jij bereikt?
Met al jouw inspanningen heb jij slechts jezelf uitgeput:
Jouw vlees is verstorven door de zorgen.

Zo breng jij het einde van jouw dagen dichterbij!
Een mensenleven wordt immer afgebroken, als een rietstengel in het rietveld;
De knappe jongen en het mooie meisje
Beminnen elkaar een ogenblik, en de Dood rukt hen weg!

Niemand ziet de Dood;
Niemand ziet het gelaat van de Dood;
Niemand hoort de stem van de Dood,
De wrede Dood, die de mensen neermaait.

Bouwen wij soms huizen voor eeuwig?
Zegelen wij contracten voor eeuwig?
Verdelen de erven de nalatenschap voor eeuwig?
Duren rechtszaken eeuwig?

Wassen de rivieren eeuwig?
Een libelle zweeft over het water;
Haar aanschijn weerspiegelt even de zon -
En dan is er plotseling niets meer.

De slapende en de dode, hoe lijken zij op elkaar!
Maar nog nooit werd het beeld van de Dood getekend;
Nog nooit heeft een dode de mensen gegroet!

De Anunaki, de Grote Goden, hielden ooit een beraad.
Mametum (moedergodin uit de Kassitische tijd), die de lotsbestemmingen uitvaardigt, besliste met hen het lot:
Leven en Dood stelden zij vast,
Maar het ogenblik van de Dood deelden zij niet mee.